EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 14.6.2022.
COM(2022) 284 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda kopīgās uzraudzības un novērtēšanas sistēmas īstenošanu

Akronīmi

GĪZ	Gada īstenošanas ziņojums
KLP	Kopējā zivsaimniecības politika
KUNS	Kopīgā uzraudzības un novērtēšanas sistēma
KNR	Kopīgo noteikumu regula
MARE ĢD	Jūrlietu un zivsaimniecības ģenerāldirektorāts
EJZF	Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds
EJZAF	Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonds
ES	Eiropas Savienība
FAME	Uzraudzība un novērtēšana zvejniecības un akvakultūras jomā
IJP	Integrētā jūrlietu politika
VI	Vadošā iestāde
UIS	Uzraudzības un izvērtēšanas sistēma
DP	Darbības programma
SVID	Stiprās un vājās puses, iespējas un draudi

Saturs

1. Ievads 3

2. KUNS īstenošana 4

2.1. EJZF intervences loģika 6

2.2. Kopīgie rādītāji 8

2.3. Kumulatīvie dati par darbībām (*Infosys*) 9

2.4. Gada īstenošanas ziņojumi (GĪZ) 10

2.5. Novērtējumi 11

2.6. Snieguma satvars 13

3. EJZAF uzraudzības un izvērtēšanas sistēma 13

4. Secinājums 15

1. IEVADS

Ar Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu (EJZF) tika atbalstīta ES jūrlietu un zivsaimniecības politika laikposmā no 2014. līdz 2020. gadam. Kopumā fondā ir pieejami 6,4 miljardi EUR, no kuriem 5,96 miljardus EUR kopīgi pārvalda dalībvalstis un Komisija (dalītā pārvaldība). Šis ziņojums attiecas tikai uz dalīti pārvaldīto budžetu. Šis budžets tiek izmantots, lai veicinātu zvejniecības un akvakultūras ilgtspēju, sekmētu zvejniecības un akvakultūras produktu efektīvu un ilgtspējīgu tirdzniecību un pārstrādi, kā arī stiprinātu zvejniecības kontroli un uzlabotu zinātnisko datu vākšanu zvejniecības pārvaldībai. Tas palīdz piekrastes kopienām dažādot zilo ekonomiku un palīdz uzlabot ES piekrastes pievilcību. Tas arī veicina vides aizsardzību un ūdens bioloģiskās daudzveidības bagātināšanu.

Lai uzraudzītu EJZF darbības, ko finansē saskaņā ar dalīto pārvaldību, tika izveidota kopīga uzraudzības un novērtēšanas sistēma (KUNS)[1]. Tā palīdz reģistrēt šo darbību sasniegumus un izsekot tiem. Tādējādi ar to nodrošina publisko līdzekļu izlietojuma pārredzamību un ļauj novērtēt EJZF atbalstu. KUNS pamatā ir sistēma, ar ko nodrošina pastāvīgu dialogu, uzturēšanas pasākumus, atbalstu un pieredzes apmaiņu starp Komisiju un dalībvalstīm. Šīs sistēmas mērķis ir nodrošināt vienotus, salīdzināmus datus, kurus var apkopot un analizēt saskaņā ar dažādiem kritērijiem, aptverot visas dalībvalstis.

Šis ir otrais ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par KUNS īstenošanu. Tajā galvenā uzmanība pievērsta notikumu attīstībai kopš iepriekšējā ziņojuma[2], izklāstīta īstenošanas gaitā gūtā pieredze un aplūkots, kā tā ņemta vērā, izstrādājot Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonda (EJZAF) sistēmu 2021.–2027. gadam[3]. Šajā ziņojumā nav sniegta sīkāka informācija par EJZF sasniegumiem. Tā ir sniegta EJZF īstenošanas ziņojumos, kas pieejami *MARE* ĢD tīmekļa vietnē[4].

Kā noteikts EJZF regulas 108. pantā, KUNS mērķi ir šādi:

a) pierādīt kopējās zivsaimniecības politikas (KZP) un integrētās jūrlietu politikas (IJP) progresu un sasniegumus, kā arī aplūkot EJZF darbību vispārējo ietekmi un novērtēt EJZF darbību efektivitāti, lietderīgumu un nozīmību;
b) veicināt KZP un IJP mērķtiecīgāku atbalstu;
c) atbalstīt kopīgas mācīšanās procesu saistībā ar uzraudzību un novērtēšanu un
d) sniegt pamatīgus, uz pierādījumiem balstītus EJZF darbību novērtējumus, kurus ņem vērā lēmumu pieņemšanas procesā.

Lai sasniegtu šos mērķus, KUNS nodrošina šādus elementus[5]:

---

1 107. pants Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 508/2014 (2014. gada 15. maijs) par Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un ar ko atceļ Padomes Regulas (EK) Nr. 2328/2003, (EK) Nr. 861/2006, (EK) Nr. 1198/2006 un (EK) Nr. 791/2007 un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1255/2011 ("EJZF regula").

2 Saskaņā ar EJZF regulas 107. panta 4. punktu. Pirmais ziņojums tika publicēts 2018. gadā (COM(2018) 48 final).

3 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1139 (2021. gada 7. jūlijs), ar ko izveido Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu un groza Regulu (ES) 2017/1004.

4 https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/funding/fisheries-and-aquaculture-monitoring-and-evaluation-fame_en.

5 Uzskaitīti Komisijas Deleģētās regulas (ES) Nr. 1014/2014 1. pantā.

1) intervences loģika, kurā paskaidrots, kā prioritātes, konkrēti mērķi un pasākumi ietekmē cits citu[6];
2) kopīgu rādītāju kopums[7];
3) kumulatīvi dati par darbībām, kas izraudzītas finansējumam[8];
4) gada īstenošanas ziņojumi (GĪZ) par darbības programmām (DP)[9];
5) novērtēšanas plāni[10];
6) *ex ante* un *ex post* novērtējumi un citas ar EJZF programmām saistītas novērtēšanas darbības[11] un
7) snieguma pārskati[12].

Šie aspekti ir sīki aprakstīti iepriekšējā ziņojumā par EJZF KUNS īstenošanu[13]. **Šajā ziņojumā uzmanība ir pievērsta jauniem aspektiem, kas parādījušies kopš iepriekšējā ziņojuma.**

2. KUNS ĪSTENOŠANA

Katrs no 1. iedaļā aprakstītajiem aspektiem tika apspriests ar dalībvalstīm EJZF ekspertu grupas sanāksmēs[14]. Komisija izmantoja šīs sanāksmes, lai izstrādātu satvaru deleģētajām un īstenošanas regulām, ar ko atbalsta KUNS. Šo uz līdzdalību vērsto pieeju turpināja piemērot visu plānošanas periodu, turpmākajā KUNS izstrādē un stiprināšanā iesaistot vadošās iestādes (VI), daloties ar paraugpraksi un risinot kopīgas problēmas. Tas nodrošināja kolektīvu atbildību un sistēmas pieņemšanu, kā arī palīdzēja apmācīt un sagatavot VI un Komisiju uzraudzības un novērtēšanas veikšanai.

Lai nodrošinātu, ka dalībvalstis konsekventi piemēro KUNS, Komisija izveidoja tehniskā atbalsta struktūrvienību, kas pazīstama kā *FAME* (uzraudzība un novērtēšana zvejniecības un akvakultūras jomā)[15]. Šo atbalsta pakalpojumu septiņu gadu plānošanas periodā sniedza ārējs darbuzņēmējs. Tika apkopotas un kopā ar *FAME* atbalsta struktūrvienību pilnveidotas VI atsauksmes, pieredze un zināšanas. *FAME* sagatavotie darba dokumenti un ziņojumi ir pieejami tīmekļa vietnē *Europa*[16]. *FAME* palīdzēja Komisijai un dalībvalstīm izstrādāt, īstenot un analizēt visus šajā nodaļā izklāstītos aspektus.

---

6 EJZF regulas 18. panta 1. punkta a) apakšpunkts un 116. pants.

7 EJZF regulas 109. pants. Kopīgo rādītāju saraksts ir iekļauts Regulas (ES) Nr. 1014/2014 pielikumā.

8 EJZF regulas 97. panta 1. punkta a) apakšpunkts (*Infosys* ziņojums).

9 EJZF regulas 114. pants, ar kuru papildina 50. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 1303/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006 ("Kopīgo noteikumu regula" (KNR)).

10 EJZF regulas 115. pants saistībā ar KNR 56. pantu.

11 EJZF regulas 115., 116. un 117. pants saistībā ar KNR 55., 56. un 57. pantu.

12 KNR 21. panta 1. punkts.

13 COM(2018) 48 final.

14 Šo sanāksmju dokumenti un ziņojumi par tām ir pieejami tīmekļa vietnē https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/emff_en.

15 Papildu informācija par *FAME* ir pieejama tīmekļa vietnē https://ec.europpa.eu/fisheries/cfp/emff/fame_en.

16 https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/emff/fame_en.

Kādu informāciju KUNS var sniegt par EJZF?

KUNS apvieno uzraudzības un novērtēšanas informāciju no vairākiem avotiem. Informāciju par katru finansēto darbību var apvienot ar konteksta informāciju par situāciju dalībvalstīs un ar ārējām datubāzēm, piemēram, kopējo flotes reģistru.

- Kopīgie rezultātu rādītāji sniedz visaugstākā līmeņa informāciju. Piemēram, pateicoties EJZF atbalstam, piekrastes kopienās zvejniecības, akvakultūras un pārstrādes nozarē tika saglabātas 31 594 darbvietas.
- Izdevumus var novērtēt, ņemot vērā EJZF regulā noteiktos pasākumus, kam tie bija paredzēti. Piemēram, aptuveni 33 % no kopējā EJZF finansējuma (1,637 miljardi EUR) tika piešķirti pasākumiem bioloģiskās daudzveidības atbalstam.
- Var sniegt arī detalizētāku analīzi pa nozarēm. Piemēram, EJZF atbalsts piešķirts 13 123 atsevišķiem kuģiem. Aptuveni 25 % no EJZF izdevumiem, kas paredzēti kuģiem, tika piešķirti mazapjoma piekrastes zvejas kuģiem (124 miljoni EUR).

Katru no sniegtajiem piemēriem var sīkāk iedalīt pa dalībvalstīm. Skaitļi attiecas uz EJZF īstenošanas stāvokli 2020. gada 31. decembrī. Sīkāka informācija un piemēri atrodami EJZF īstenošanas ziņojumos *MARE* ĢD tīmekļa vietnē[17, 4].

2.1. EJZF intervences loģika

Intervences loģika atspoguļo politikas lēmumu, veikto pasākumu un vēlamā iznākuma savstarpējo ietekmi. Tā ir uzraudzības un novērtēšanas pamats, ko sāk piemērot politikas līmenī un turpina piemērot atsevišķu programmu un darbību līmenī.

EJZF regulas 5. pantā ir izklāstīti tās ES mēroga mērķi. Politikas līmenī tie ir sadalīti ES prioritātēs un konkrētajos mērķos, kā noteikts EJZF regulas 6. pantā. Katra dalībvalsts, kas īsteno EJZF[18], izstrādā darbības programmu (DP). Ar DP risina attiecīgās dalībvalsts atbalsta vajadzības, izvēloties pasākumus no pieejamā 51 pasākuma kopuma. Dalībvalstis analizē savas stiprās un vājās puses, iespējas un draudus (SVID), lai noteiktu savas vajadzības. Šī analīze palīdz pieņemt lēmumu par piemērotiem pasākumiem un to intensitāti. Dalībvalstis arī izvēlas atbilstošus rezultāta un iznākuma rādītājus un nosaka finanšu, iznākuma un rezultāta mērķrādītājus un starpposma rādītājus. Tos izmanto, lai uzraudzītu progresu un atvieglotu novērtēšanu. DP apstiprina Komisija. Īstenošanas periodā, pēc tam, kad Komisija ir apstiprinājusi programmu, dalībvalstis var grozīt savas programmas, lai atspoguļotu izmaiņas savās vajadzībās.

Intervences loģika tika ierosināta kā iepriekš definēta struktūra, lai risinātu visu dalībvalstu vajadzības. Tomēr ieviešanas laikā kļuva skaidrs, ka lietderīgāk būtu izmantot elastīgāku pieeju. Daži aspekti darbojās labi, piemēram, ES prioritātes. Tie atviegloja datu apkopošanu Eiropas strukturālo un investīciju (ESI) fondu[19] līmenī. Citi aspekti,

17 https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/funding/fisheries-and-aquaculture-monitoring-and-evaluation-fame_en.

18 Visas dalībvalstis, izņemot Luksemburgu.

19 https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/funding-opportunities/funding-programmes/overview-funding-programmes/european-structural-and-investment-funds_lv.

piemēram, tematiskie mērķi[20] (t. i., augstāka līmeņa apkopojums, kas atspoguļo 11 ESI fondu investīciju prioritātes), izrādījās mazsvarīgi EJZF, jo tam ir salīdzinoši neliels budžets, lai veiktu šādu augsta līmeņa analīzi.

Dažos gadījumos darbu apgrūtināja stingrās saiknes starp EJZF intervences loģikas aspektiem. Saiknes starp ES prioritātēm un pasākumiem tika izveidotas ar EJZF regulu. Daži pasākumi regulā ir formulēti ļoti šauri. Piemēram, produktīvas investīcijas akvakultūrā ir iedalītas 11 kategorijās. Praksē konstatēts, ka dalībvalstis šādus šauri definētus pasākumus neizmanto efektīvi. Tās dod priekšroku finansējuma piešķiršanai saskaņā ar plašāk formulētiem pasākumiem, kas aptver tos pašus mērķus.

Ar Komisijas Deleģēto regulu (ES) Nr. 1014/2014[21] tika izveidota saikne starp ES prioritātēm un kopīgajiem rezultātu rādītājiem. Dalībvalstu veikto pasākumu īstenošana atspoguļojas rezultātu rādītājos. 2.2. iedaļā ir sniegta sīkāka informācija par konstatējumiem, kas attiecas uz kopīgajiem rezultātu rādītājiem un izdarīti programmas īstenošanas gaitā.

Īstenošanas laikā bija jāanalizē, kā EJZF pasākumi un ar katru pasākumu atbalstīto darbību veids ir palīdzējis sasniegt KZP mērķus. Šajā nolūkā darbsemināros un liekot lietā tehniskās zināšanas, tika izstrādātas *ad hoc* metodes. Šo analīzi atvieglo detalizētu darbības līmeņa datu pieejamība. Piemēram, tika konstatēts, ka saskaņā ar 11 EJZF pasākumiem īstenotās darbības (piemēram, inovācija saskaņā ar 47. pantu, produktīvas investīcijas akvakultūrā saskaņā ar 48. panta 1. punkta a)–d) un f)–h) apakšpunktu un akvakultūra, kas nodrošina vides pakalpojumus, saskaņā ar 54. pantu) palīdzēja sasniegt KZP mērķi veicināt ilgtspējīgu akvakultūras darbību attīstību. Šāda veida analīze skaidri parādīja, cik vērtīga ir detalizēta informācija par katru darbību.

Piemērs: saikne starp ES prioritātēm, konkrētajiem mērķiem, pasākumiem un rezultātu rādītājiem

ES 1. prioritātei (“Veicināt vides ziņā ilgtspējīgu, resursu ziņā efektīvu, inovatīvu, konkurētspējīgu un uz zināšanām balstītu zvejniecību”) ir seši konkrētie mērķi.

Katram konkrētajam mērķim ir atbilstošs pasākumu kopums. Piemēram, zvejas darbību galīga pārtraukšana un atbalsts zvejas iespēju piešķiršanas sistēmām ir pasākumi (kas minēti attiecīgi EJZF regulas 34. un 36. pantā), kas palīdz sasniegt ES 1. prioritātes 3. konkrēto mērķi (“Zvejas kapacitātes un pieejamo zvejas iespēju līdzsvara nodrošināšana”).

Uz 3. konkrēto mērķi attiecas šādi kopīgie rezultātu rādītāji: 1.3. rezultāta rādītājs (“Izmaiņas tīrajā peļņā”) un 1.6. rezultāta rādītājs (“Nelīdzsvaroto flotu īpatsvara izmaiņas (%)”).

[20] https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/what/glossary/t/thematic-objectives.

[21] Komisijas Deleģētā regula (ES) Nr. 1014/2014 (2014. gada 22. jūlijs), ar kuru papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 508/2014 par Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un ar ko atceļ Padomes Regulas (EK) Nr. 2328/2003, (EK) Nr. 861/2006, (EK) Nr. 1198/2006 un (EK) Nr. 791/2007 un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1255/2011 attiecībā uz tādu darbību kopīgās uzraudzības un novērtēšanas sistēmas saturu un uzbūvi, kas tiek finansētas no Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda (OV L 283, 27.9.2014., 11. lpp.).

Uzraudzības un novērtēšanas datu sniegšanas veids atbilst aprakstītās intervences loģikas struktūrai. Dati tiek sniegti trīs galvenajos formātos:

- kumulatīvie dati par darbībām (*Infosys*), ko iesniedz katra gada marta beigās;
- gada īstenošanas ziņojumi (GĪZ), ko iesniedz katra gada maija beigās; un
- novērtējumi, kas veikti pirms plānošanas perioda, tā laikā un pēc tā.

Šie dati veido kopīgo rezultātu rādītāju kopumu, kas ir galvenie EJZF sasniegumu atspoguļotāji.

2.2. Kopīgie rādītāji

Kopumā EJZF kopīgie rādītāji nodrošināja labu pamatu EJZF īstenošanas progresa uzraudzībai. To vērtības ir norādītas publiski pieejamajā Atvērto datu portālā[22]. Tālāk ir izklāstīti konstatējumi par šiem rādītājiem.

- Konteksta rādītāji ir būtiski SVID analīzei un dalībvalstu vajadzību noteikšanai. Tomēr to iekļaušanai ziņojumos nebija nozīmes progresa uzraudzībā.
- Visuzticamākais iznākuma rādītājs bija darbību skaits. Tas nodrošināja vienkāršu plānošanu un ziņošanu, un to var ievērojami uzlabot, apvienojot ar citiem darbības līmeņa datiem.
- Daži rādītāji bija sarežģīti un grūti izmantojami praktiski, jo trūka datu vai dalībvalstīs bija atšķirīgi datu iegūšanas veidi (piemēram, par pozitīvām izmaiņām rādītājos uzskatīja gan pozitīvas, gan negatīvas izmaiņas rādītājiem "Izmaiņas nevēlamā nozvejā" vai "Izmaiņas degvielas patēriņa efektivitātē nozvejas gūšanā").
- Daži rādītāji nebija pilnībā piemēroti, lai EJZF tiešo ietekmi atspoguļotu vidējā termiņā. Tā vietā tie bija vairāk vērsti uz KZP ietekmes atspoguļošanu neatkarīgi no EJZF (piemēram, "Izmaiņas nevēlamā nozvejā" vai "Izmaiņas aizsargājamo jūras teritoriju platībā").
- VI izvairījās no sarežģītāku rādītāju izmantošanas. Šādi rādītāji bieži tika atzīti par nepiemērojamiem programmas līmenī vai vienkārši netika ziņoti atsevišķu darbību līmenī.
- Bieži tika pieļautas dažādas ar ziņošanu saistītas kļūdas. Lielākā daļa no tām bija saistītas ar rādītāju definīciju nepareizu interpretāciju un datu vākšanas prakses atšķirībām. Definīcijas tika precizētas un uzlabotas visā īstenošanas periodā, regulāri atjauninot darba dokumentu par rādītāju definīcijām[23]. Citas kļūdas radās mērvienību neprecizitātes dēļ, piemēram, tāpēc, ka tika izmantota mērvienība "tūkstoši EUR", nevis vienkārši EUR. Šīs kļūdas tika atklātas un izlabotas ziņošanas un plānošanas gaitā, kā arī sniedzot pārskatītas definīcijas, lai uzlabotu definīciju izmantošanu.
- Dalībvalstīm bija iespēja ziņot par konkrētām programmām specifiskiem rezultātu rādītājiem. To vērtība ārpus attiecīgās dalībvalsts ziņojumiem bija ierobežota, jo tos nevarēja apkopot ES līmenī.
- Praksē tika konstatēts, ka kopīgie rezultātu rādītāji, kas definēti un paredzēti izmantošanai tikai noteiktiem pasākumiem, varēja būt vienlīdz labi piemēroti

[22] https://cohesiondata.ec.europa.eu/.

[23] *FAME, Working paper on definitions of EMFF common indicators*: https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/emff/fame_en.

izmantošanai arī citiem pasākumiem. Īstenošanas laikā gūtā pieredze liecina, ka elastīgāka struktūra būtu darbojusies labāk.

Piemērs: trīs EJZF kopīgie rezultātu rādītāji, kas atspoguļo fonda sasniegumus laikposmā no 2014. līdz 2020. gadam

1. **No EJZF finansēto to darbību skaits, ar kurām īsteno ES kontroles, inspekciju un izpildes panākšanas sistēmu:**

   plānotas (saskaņā ar dalībvalstu programmām): **954 darbības;**

   īstenotas (saskaņā ar dalībvalstu GĪZ): **615 darbības.**

2. **Tādu jaunu uzņēmumu skaits, kas dibināti ar EJZF finansētām sabiedrības virzītām vietējās attīstības iniciatīvām:**

   plānoti (saskaņā ar dalībvalstu programmām): **750 uzņēmumi;**

   dibināti (saskaņā ar dalībvalstu GĪZ): **486 uzņēmumi.**

3. **Ar EJZF atbalstu zivsaimniecības nozarē saglabātā nodarbinātība, izteikta kā pilnslodzes ekvivalenti (*FTE*):**

   plānoti (saskaņā ar dalībvalstu programmām): **22 473 *FTE*;**

   īstenoti (saskaņā ar dalībvalstu GĪZ): **17 985 *FTE*.**

2.3. Kumulatīvie dati par darbībām (*Infosys*)

2014.–2020. gada periodā tika ieviesta ziņošana saskaņā ar EJZF regulas 97. panta 1. punktu. Rezultātā tika iegūti dati, kas bija ievērojami plašāki par Eiropas Zivsaimniecības fondam (EZF) pieejamajiem datiem par iepriekšējo periodu (2007.–2014. gads). Tomēr bija vajadzīgs zināms laiks, lai katrā dalībvalstī izveidotu sistēmas, kas būtu saderīgas un pietiekami uzticamas datu apkopošanai, piemēram, sistēmas, kas atklāj un novērš tādas ziņojumos pieļautās mērvienību kļūdas kā "EUR" norādīšana "tūkstošu EUR" vietā. *FAME* atbalsta struktūrvienība izstrādāja vairākus darba dokumentus un atbalsta IT rīkus, lai palīdzētu izveidot šīs sistēmas. Šie rīki tika izstrādāti, lai samazinātu ziņošanas kļūdu skaitu un saīsinātu laiku, kas nepieciešams datu strukturēšanai un galīgajai apstrādei, pirms tos var izmantot analīzei.

Infosys nodrošina labi strukturētu, vienotu un konsekventu veidu, kā reģistrēt datus. Tādējādi *Infosys* var izmantot progresa uzraudzībai, novērtēšanai un salīdzinošajai vērtēšanai dalībvalstu līmenī. ES līmeņa apkopojumos tas ir kļuvis par nenovērtējamu rīku, ar ko nodrošināt ticamus datus ziņošanai un lēmumu pieņemšanai.

Kādu informāciju *Infosys* var sniegt par atsevišķu projektu?

Darbības līmenī reģistrētie dati palīdz Komisijai izprast tās kontekstu. Piemēram, kāds zvejnieks no Almerijas (Spānija), kas darbojas kā mikrouzņēmums, uz sava kuģa attīsta

makšķerēšanas atklātā jūrā tūrismu, tādējādi īstenojot EJZF darbību, kura saistīta ar saimnieciskās darbības dažādošanu un jauniem ienākumu veidiem. Kuģi var identificēt pēc zvejas flotes reģistra numura, kas ir sasaistīts ar informāciju par kuģa lielumu, dzinēja jaudu, klasi un galvenajiem zvejas rīkiem.

Ir norādīts darbības sākuma un beigu datums. Ir sniegta informācija par kopējām darbības izmaksām un finansējumu. Piemēram, puse finansējuma ir no EJZF budžeta, bet pārējo veido valsts un privātais finansējums.

Ir norādīts uzņēmuma kopējās statistiski teritoriālo vienību klasifikācijas (*NUTS*) kods, kas apzīmē vietējo teritoriju, kurā tiek īstenota attiecīgā darbība. Dati var arī parādīt, cik lielā mērā šī darbība ir saistīta ar dzimumu līdztiesības veicināšanu zvejniecības nozarē.

Darbība tiek īstenota saskaņā ar EJZF regulas 30. pantu ("Dažādošana un jauni ienākumu veidi"). Rezultātu mēra ar kopīgo rādītāju "Izmaiņas tīrajā peļņā".

EJZF regulas 97. pantā noteikts, ka VI ir pienākums iesniegt Komisijai kumulatīvus datus par finansēšanai atlasītajām darbībām. Dati, kas tiek sniegti katra gada marta beigās, aptver īstenošanu līdz iepriekšējā kalendārā gada beigām. Tāpat kā iepriekšējo finansēšanas instrumentu (Zivsaimniecības virzības finansēšanas instrumenta un EZF) ziņošanas sistēmas, arī šo ziņošanas sistēmu parasti sauc par *Infosys*.

Infosys ziņojumos sniegtās darbību līmeņa informācijas detalizētība ir unikāla EJZF iezīme. Divās īstenošanas regulās[24] ir sniegta sīkāka informācija par nepieciešamajiem datiem un datubāzes struktūru. Dati apraksta progresu un sasniegumus darbības līmenī, atspoguļojot faktisko situāciju. Dati ietver pamatinformāciju par atbalsta saņēmēju (piemēram, uzņēmuma lielumu vai atbalsta saņēmēja dzimumu) un darbību (pasākumu veids, budžets, attiecīgo zvejnieku skaits, kopējā attiecīgā platība utt.). Lai ierobežotu administratīvo slogu VI un atbalsta saņēmējiem, lielākā daļa *Infosys* datu ir iegūti no informācijas, kas jau tiek glabāta valstu datubāzēs, kuras izveidotas tā, lai izpildītu datu reģistrēšanas un glabāšanas prasības atsevišķām darbībām.

2.4. Gada īstenošanas ziņojumi (GĪZ)

Saskaņā ar EJZF regulas 114. pantu un Kopīgo noteikumu regulas (KNR) 50. pantu katru gadu līdz 31. maijam jānosūta Komisijai GĪZ par katru programmu. GĪZ apkopo galvenos DP īstenošanas sasniegumus un problēmas. Tāpat kā *Infosys*, arī GĪZ aptver īstenošanu līdz iepriekšējā kalendārā gada beigām. Komisija un dalībvalstis izmanto GĪZ sniegto pārskatu par īstenošanu, lai pārskatītu sasniegumus un vajadzības gadījumā veiktu korekcijas.

GĪZ ir sniegta divu veidu informācija: kvalitatīva informācija, kurā aprakstīti galvenie sasniegumi un problēmas, un kvantitatīva informācija, kurā dati apkopoti tabulas veidā. Tajos norādīts arī indikatīvs finanšu piešķīrums pasākuma līmenī.

GĪZ ir vērtīgs informācijas avots, jo īpaši attiecībā uz to, kā programmas īstenošana ir attīstījusies plānošanas periodā, kas ir bijis veiksmīgs un kas radījis grūtības un problēmas.

[24] Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 1242/2014 un (ES) Nr. 1243/2014.

GĪZ informācija attiecas uz īstenošanas stāvokli iepriekšējā gada decembra beigās. Ņemot vērā laiku, kas vajadzīgs ziņojuma sagatavošanai, iesniegšanai un pieņemšanai, kā arī nepieciešamo labojumu veikšanai, ziņojuma dati publicēšanas brīdī parasti ir aptuveni deviņus mēnešus veci.

GĪZ datus izmanto arī, lai apkopotu datus ESI fondu līmenī, un tie ir publiski pieejami Atvērto datu portālā[25]. Savukārt *Infosys* izmanto tehniskākai un detalizētākai analīzei. Tas, ka pastāv divas atsevišķas kvantitatīvo datu ziņošanas plūsmas, analīzi ir padarījis sarežģītāku. Tas tāpēc, ka iegūtās datu kopas ir jāsalīdzina, lai noteiktu atšķirības un kļūdas.

Ko GĪZ liecina par īstenošanu?

Aprakstot valsts ekonomisko un juridisko vidi, GĪZ ir sniegta informācija par aspektiem, kas ietekmē programmas īstenošanu un sniegumu. Šī ir svarīga informācija, lai Komisija varētu formulēt apsvērumus un sadarboties ar dalībvalstīm, risinot to konkrētās problēmas, lai uzlabotu īstenošanu. Ziņojumos ir sniegta sīkāka informācija par atbalstu mazapjoma piekrastes zvejai, piemēram, galveno dzinēju vai palīgdzinēju nomaiņai vai modernizācijai.

GĪZ ir aprakstītas arī darbības, kas ir daļa no programmas novērtēšanas plāna, un apkopoti veiktie novērtējumi. 2017. un 2019. gada ziņojumos bija iekļautas īpašas iedaļas, kurās sniegta papildu informācija par atbalstu mērķu sasniegšanai saistībā ar klimata pārmaiņām un gudru, ilgtspējīgu un integrējošu izaugsmi.

2.5. Novērtējumi

Dalībvalstis veica *ex ante* novērtējumus[26] kā pamatu programmu izstrādei. Šie novērtējumi tika iesniegti Komisijai kopā ar DP. Komisija sagatavoja *ex ante* novērtējumu kopsavilkuma ziņojumu[27]. Šis kopsavilkuma ziņojums parādīja, ka galvenais *ex ante* novērtējuma ieguvums bija tā sniegtais atbalsts SVID analīžu veikšanā, programmu konkrēto intervences vajadzību noteikšanā un sasniedzamo rādītāju kvantitatīvā izteikšanā.

Katra programma ietver arī novērtēšanas plānu, lai nodrošinātu regulāru novērtēšanu un atbilstošus turpmākos pasākumus. Novērtējumos būtu jānovērtē EJZF efektivitāte, lietderība un ietekme[28]. Vismaz vienu reizi plānošanas periodā novērtējumā būtu jānovērtē, kā EJZF atbalsts ir palīdzējis sasniegt katras ES prioritātes mērķus. Šie novērtējumi tiks izmantoti, lai izstrādātu EJZF *ex post* novērtējumu, kas jāsagatavo līdz 2024. gada beigām[29].

25 https://cohesiondata.ec.europa.eu/.

26 KNR 55. pants.

27 https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a47f1ad1-055d-11e7-8a35-01aa75ed71a1.

28 EJZF regulas 115. pants un KNR 56. pants.

29 KNR 57. pants.

Visbiežāk dalībvalstis veic procesu un procedūru novērtējumus. Lielākā daļa no tiem bija strukturēti tā, lai izvērtētu procesu efektivitāti un lietderību DP līmenī dalījumā pa konkrētajiem mērķiem un pasākumiem. Piemēram, tika veikti šādi konkrēti novērtējumi:

- novērtējums par sabiedrības virzītas vietējās attīstības īstenošanu;
- ekspluatācijas pārtraukšanas shēmas izmaksu un ieguvumu analīze;
- omāru mātīšu iezīmēšanas shēmas novērtējums;
- ilgtspējīgas zvejniecības shēmas novērtējums;
- recirkulācijas akvakultūras sistēmu novērtējums;
- zilās ekonomikas nozaru ietekmes novērtējums un
- finanšu instrumentu izmantošanas *ex ante* novērtējums.

Saskaņā ar GĪZ sniegto informāciju par novērtējumiem tika konstatēti trīs galvenie iznākumi:

- DP grozījumi, kas izdarīti saskaņā ar novērtējumos paustajiem konstatējumiem, galvenokārt, lai pārdalītu finansējumu no pasākumiem, kuri piesaistīja mazāku interesi, uz pasākumiem, kuri ir vairāk pieprasīti;
- valstu noteikumu un procedūru vienkāršošana, racionalizēšana un pielāgošana un
- Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonda (EJZAF) ideju un programmu struktūru projektu izstrāde.

Uzraudzības un novērtēšanas zvejniecības un akvakultūras jomā (*FAME*) struktūrvienības sagatavotais GĪZ novērtējuma kopsavilkuma ziņojums un īstenotie novērtēšanas atbalsta un spēju veidošanas darbsemināri[30] liecina, ka novērtējumu kvalitāte un apjoms dalībvalstīs ievērojami atšķīrās. Novērtējumu kvalitāte un apjoms lielā mērā bija atkarīgs no:

- VI organizācijas un to veiktās valsts programmas pārraudzības efektivitātes;
- nolīgto ekspertu kompetences līmeņa un
- sagatavotības un kompetences pakāpes attiecībā uz:
    - novērtējuma uzdevuma ietvaru noteikšanu;
    - piemērotu novērtēšanas jautājumu sagatavošanu un
    - novērtējumu konkursa piedāvājumu atlases kritēriju noteikšanu.

Dalībvalstis ziņoja par grūtībām, kas radušās, lemjot par novērtēšanas jautājumu skaitu un tvērumu, un kā rezultātā atkarībā no pieejamā laika un budžeta novērtējums varētu būt vai nu pārāk vispārīgs, vai pārāk koncentrēts uz konkrētu tematu.

<u>Snieguma un īstenošanas novērtējumu piemēri</u>

[30] Darbsemināri, kuru mērķis bija palīdzēt vadošajām iestādēm uzlabot to īstenoto pasākumu kvalitāti un intensitāti. Piemēram, palīdzēt izstrādāt konkrētus, mērķorientētus novērtēšanas jautājumus, kas atbilst darbam pieejamajiem resursiem un informācijai.

2020. gadā kāda dalībvalsts sagatavoja snieguma novērtējumu un īstenošanas procesa novērtējumu. Snieguma novērtējumā galvenā uzmanība tika pievērsta tam, cik efektīvi EJZF pasākumi ir palīdzējuši sasniegt DP konkrētos mērķus un mērķrādītājus. Īstenošanas procesa novērtējumā tika novērtēta EJZF atbalsta sniegšanas mehānisma efektivitāte un lietderība, novērtējot pārvaldības struktūras un īstenošanas metodes.

Pamatojoties uz novērtējumiem, dalībvalsts nolēma turpināt pārskatīt programmas īstenošanas mērķrādītājus un pārdalīt līdzekļus no pasākumiem, kuriem piešķirtie līdzekļi, visticamāk, netiks izmantoti pilnībā, uz pasākumiem, pēc kuriem ir lielāks pieprasījums. Ieteikumos, kas pēc tam tika sniegti, tika ierosināts racionalizēt intervenču skaitu, lai uzlabotu administrēšanas efektivitāti un sniegtu lielāku skaidrību pieteikuma iesniedzējiem. Tajos bija arī ierosināts uzlabot IT sistēmu un vienkāršot programmu pārvaldības procedūras, jo īpaši — nodrošināt iespēju apstrādāt dotācijas tiešsaistē.

2.6. Snieguma satvars

Pamats snieguma satvaram un tā piemērošanai programmu pārskatīšanai ir KNR 21. un 22. pants. Izmantojot informāciju, kas izklāstīta dalībvalstu 2019. gadā iesniegtajos GĪZ, snieguma pārskatā tika pētīts, kā ir sasniegti programmu starpposma rādītāji ES prioritāšu līmenī.

Attiecībā uz katru EJZF programmu Komisija pieņēma lēmumus par tām ES prioritātēm, kurās bija sasniegti starpposma rādītāji (finanšu un iznākuma rādītāji). Šīm prioritātēm tika piešķirta snieguma rezerve (t. i., 5–7 % no katras prioritātes piešķīruma saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts lēmumu). Tām prioritātēm paredzētā snieguma rezerve, kuru starpposma rādītāji nebija sasniegti, tika pārdalīta prioritātēm, kurās tie bija sasniegti.

Lai snieguma satvars (jo īpaši programmu pārskatīšana) darbotos, bija jāveic analīze un jāpieņem attiecīgi lēmumi. Pārskatīšana deva stimulu uzlabot īstenošanu, taču šis stimuls nebija ļoti spēcīgs. Nepietiekama snieguma sekas bija obligāta līdzekļu pārvietošana no vienas ES prioritātes uz citu. Tas saskan ar VI loģisko rīcību, kuras mērķis bija uzlabot īstenošanu parastos apstākļos, pat bez pārskatīšanas.

3. EJZAF UZRAUDZĪBAS UN IZVĒRTĒŠANAS SISTĒMA

EJZAF uzraudzības un izvērtēšanas sistēma (UIS) tika izveidota kā daļa no ES budžeta snieguma satvara[31]. Šis snieguma satvars ietver tādus jēdzienus kā galvenie snieguma rādītāji, saskaņota ziņošana un izdevumu uzskaite saistībā ar horizontālajiem aspektiem, piemēram, klimatu un vidi. Tāpēc katram fondam ir īpaši pielāgota sistēma. EJZAF UIS ir balstīta uz pieredzi, kas gūta, īstenojot EJZF, kā aprakstīts 2. iedaļā. Šajā iedaļā ir īsi aprakstīti UIS jauninājumi. Pilna informācija tiks publicēta darba dokumentā, kas būs pieejams *MARE* ĢD tīmekļa vietnes EJZAF lapā[32].

EJZAF intervences loģika ir elastīgāka nekā EJZF intervences loģika. Ir mazāk prioritāšu un mazāk konkrēto mērķu, un precīzi definētie un detalizētie EJZF pasākumi vairs netiek

[31] Aprakstīts COM(2021) 366 final.

[32] https://ec.europa.eu/oceans-and-fisheries/funding/emfaf_en.

izmantoti kā plānošanas un uzraudzības instruments. Tā vietā dalībvalstis var brīvi izvēlēties un noteikt pasākumus, kas ir pielāgoti to konkrētajām vajadzībām.

Turklāt dalībvalstis savas darbības rezultātu izvērtēšanai var brīvi izvēlēties tai piemērotākos kopīgos rezultātu rādītājus. Rādītāji ir izklāstīti EJZAF regulā[33], un to skaits tika samazināts no 35 rādītājiem, kā tas bija EJZF gadījumā, līdz 22 (ieskaitot apakšrādītājus — 25). Tie tika vienkāršoti un aprakstīti tā, lai novērstu daudzas neskaidrības un kļūdas, kas bija saistītas ar EJZF rādītājiem.

Saskaņā ar EJZAF regulu dalībvalstis neiesniedz GĪZ. Tā vietā tās biežāk sniedz strukturētākus kvantitatīvus datus, kā noteikts KNR 2021.–2027. gadam[34]. Divas reizes gadā šos kvantitatīvos datus papildina ar darbības līmeņa īstenošanas datiem (*Infosys*). Ikgadējās VI un Komisijas sanāksmes, kurās tiek pārskatīts sniegums, dod iespēju pievērsties programmas kvalitatīvajiem aspektiem.

Izvērtējumi joprojām ir svarīgs sistēmas aspekts. Dalībvalstīm ir jāizvērtē savas programmas, pamatojoties uz vienu vai vairākiem šādiem kritērijiem: lietderīgums, efektivitāte, piemērotība, saskanība un Savienības pievienotā vērtība[35]. Mērķis ir uzlabot programmu izstrādes un īstenošanas kvalitāti. Izvērtējumos var iekļaut arī citus relevantus kritērijus, piemēram, iekļautību, nediskrimināciju un redzamību. Sistēmā paredzēts arī vidusposma un galīgais izvērtējums par EJZAF īstenošanu.

KNR 2021.–2027. gadam 16. pantā ir noteikts snieguma satvars. Satvarā ir noteikti starpposma rādītāji un mērķrādītāji iznākuma un rezultātu rādītājiem, un tie ir saistīti ar konkrētiem mērķiem. Tas atvieglo fonda snieguma uzraudzību, ziņošanu par to un novērtēšanu īstenošanas periodā. EJZAF regulā nav paredzēta snieguma pārskatīšana un tai sekojoša snieguma rezerves piešķiršana.

1. tabulā ir sniegts pārskats par būtiskākajām atšķirībām starp 2014.–2020. gada periodu un 2021.–2027. gada periodu. Kopumā uzraudzība un izvērtēšana kā daļa no EJZAF sistēmas ir tikusi vienkāršota un nodrošina lielāku konsekvenci un elastību nekā EJZF sistēma.

1. tabula. EJZF un EJZAF UIS salīdzinājums

Aspekts	**2014.–2020. gada KUNS (EJZF)**	**2021.–2027. gada UIS (EJZAF)**
Intervences loģika	Iepriekš definēta	Elastīgāka un ar mazākiem ierobežojumiem
Prioritātes	6	4
Konkrētie mērķi	17	10
Pasākumi	Iepriekš noteikti EJZF regulā	Pasākumi nav noteikti; dalībvalstis precizē savas darbības veidus konkrētā mērķa līmenī (neattiecināma darbība ir izslēgta)
Konteksta rādītāji	53	Nav

[33] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1139 (2021. gada 7. jūlijs), ar ko izveido Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu un groza Regulu (ES) 2017/1004.

[34] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1060 (2021. gada 24. jūnijs), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu Plus, Kohēzijas fondu, Taisnīgas pārkārtošanās fondu un Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu un finanšu noteikumus attiecībā uz tiem un uz Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu, Iekšējās drošības fondu un Finansiāla atbalsta instrumentu robežu pārvaldībai un vīzu politikai.

[35] KNR 2021.–2027. gadam 44. pants.

Aspekts	2014.–2020. gada KUNS (EJZF)	2021.–2027. gada UIS (EJZAF)
Rezultātu rādītāji	35, ieskaitot apakšrādītājus	25, ieskaitot apakšrādītājus
Iznākuma rādītāji	28	1
Darbību veidi	160	66
Ziņošana katru gadu	Vienreiz	Darbības līmeņa dati: divas reizes; finanšu dati: trīs reizes
Novērtējuma plāns	Jā, daļa no DP	Jā, iekšējais dokuments
Novērtēšana	*Ex ante* novērtējums 2015. gadā (dalībvalstis), novērtējumi īstenošanas periodā (dalībvalstis), *ex post* novērtējums 2024. gadā (Komisija)	Izvērtējumi īstenošanas periodā (dalībvalstis), vidusposma izvērtējums 2024. gadā (Komisija), ietekmes izvērtējums 2029. gadā (dalībvalstis), *ex post* izvērtējums 2031. gadā (Komisija)
Snieguma satvars	Iekļauts, bet norādījumi nav sniegti	Iekļauts; dalībvalstis ir saņēmušas snieguma satvara metodikas dokumentu[36]

Avots: FAME, *2021. g.*

4. SECINĀJUMS

Kad 2014. gadā tika izveidota EJZF KUNS, tā pirmo reizi nodrošināja salīdzināmu ziņojumu sniegšanu darbību līmenī visās dalībvalstīs. Sistēmas pamatā bija iepriekš noteikta intervences loģika un kopīgu rādītāju kopums. Tās stingrā struktūra radīja dažas grūtības, piemēram, problēmas attiecībā uz finansējuma īstenošanas pasākumu apraksta detalizētības līmeni, prasību un definīciju interpretācijas atšķirībām dalībvalstīs un atšķirīgu intervences mērogu salīdzinājumā ar pārējiem ESI fondiem. Komisija ar *FAME* atbalsta struktūrvienības palīdzību ir pastāvīgi strādājusi ar mērķi risināt šīs problēmas. *FAME* ir arī sniegusi nepieciešamo atbalstu, analīzi un apmācību gan dalībvalstīm, gan Komisijai. Darbsemināros, darba dokumentos un *ad hoc* atbalsta pasākumos tika izmantota kopīgā pieredze, un tie lielā mērā saskaņoja un uzlaboja VI spēju vākt datus par EJZF sniegumu, ziņot par to un to izvērtēt. EJZF īstenošanā gūtā pieredze ir bijusi būtiska, lai 2021.–2027. gada periodam izstrādātu efektīvāku vienkāršotu sistēmu ar biežāku ziņošanu.

[36] 2021. gada jūnijā tika izplatīts un prezentēts darba dokuments par snieguma satvara metodiku. Tā mērķis ir atvieglot programmu apstiprināšanu, nodrošināt dalībvalstu programmu intervences loģikas pamatstruktūru, kā arī nodrošināt pamatu rādītāju izvēlei un starpposma rādītāju, mērķrādītāju un finanšu aplēšu noteikšanai (un turpmākai pārskatīšanai). Šie aspekti var kalpot par pamatu uzraudzības un izvērtēšanas plāna izstrādei vēlākā posmā, kā arī būt kā norādījumi plānotājiem un ieinteresētajām personām par zināšanu glabāšanu savās organizācijās.